

‘Hoe bereik ik het hart van mijn eigen generatie met klassieke muziek?’ Het is de vraag die mezzosopraan Tania Kross al lang bezighoudt. Samen met een aantal kopstukken uit de hedendaagse popmuziek zocht ze naar ‘nieuwe muziek voor een nieuw publiek’. De cd Krossover is het resultaat.

DOOR **ELKE JANSEN**

Tania Kross

'Omring jezelf met mensen die beter zijn'

via ons hart. Waar is ons hart gebleven? Willen we niet stiekem nog steeds muziek ondergaan, overwinning voelen, liefde voelen? Als ik naar een stuk luister, is mijn kernvraag: beleeft ik het van de nek uit omhoog, of van de nek uit omlaag? In het eerste geval kun je misschien zeggen dat je er slimmer van bent geworden. Maar het is niet de muziek die blijft hangen. Het zijn niet de liedjes die ik onder de douche fluit.

Bij ieder optreden dat ik doe, waar ook ter wereld, en of het nou met een fanfare- of symfonieorkest is; altijd moet ik de *Habanera* uit George Bizet's opera *Carmen* zingen. Altijd. Waarom is *Carmen*, anderhalve eeuw later, nog steeds dé hit? Omdat die muziek recht tot ons hart spreekt.'

Opera volgens popmusici

Tania Kross wil meer dan alleen de *Carmen* zingen. Haar idee voor *Krossover* kwam als een 'bolt of lightning'. 'Ik dacht: waarom niet de pop- en jazzcomponisten van nu nieuwe opera-aria's laten schrijven? Zij weten waar het grote publiek van houdt.' Tania schakelde een tiental componisten in, waaronder Spinvis, Huub van der Lubbe (De Dijk), Ruben Hein en Lucky Fonz III, en bundelde haar krachten met arrangeur Bob Zimmerman en producer Reyn Ouwehand, twee grote namen uit het veld. 'Reyn werkt met artiesten als Ilse de Lange, Kane, Vannessa Paradis en Björk, hij is echt huge. Bob is ook een ontzettende vakman. Die weet precies wat werkt voor een orkest. Die twee waren een gouden combinatie.'

Welke opdracht gaf je de componisten mee? 'Ik wilde graag mooie melodieën en pakkende teksten in een symfonisch geluid gieten. Het leek me interessant om voort te borduren op de bekende operaverhalen, *Carmen*, *Camilla*, *Rosina*, en ze een twist te geven. Wat zou *Carmen* hebben gezongen als ze het mes uit de

Ik kan geen nieuwe Stradivarius in mijn keel stoppen

Gouda, een druk Grand Café aan de Markt. Terwijl ik wacht op Tania Kross vraag ik een jonge ober of hij haar kent – hij schudt van nee. Als ik haar omschrijf lichten zijn ogen op: 'Oh, je bedoelt die vrouw van Wie is de mol!' Mezzosopraan Tania Kross weet goed hoe ze haar publiek moet vinden. En als je de goedlachse, op Curaçao geboren krullenbol eenmaal gezien en gehoord hebt, vergeet je haar nooit meer. Dat komt mooi uit, want Tania heeft een missie. 'Zou het niet geweldig zijn als we een culturele omgeving creëerden waarin naar de opera gaan net zo natuurlijk is als het kijken van een nieuwe James Bond-film?'

Hoofd of hart

'Vierhonderd jaar lang was klassieke muziek dé populaire muziek, nu niet meer. Waarom is dat? Omdat, sinds de tweede helft van de twintigste eeuw, de hedendaagse muziek meer via onze ratio gaat dan

handen van José had gerukt, en hém had gedood in plaats van andersom?' Ter inspiratie heb ik alle componisten een soort scriptie gegeven, waarin ik vertel waarom ik opera zo fantastisch mooi vind. De opera's die ik noemde deelde ik niet in volgens stromingen of periodes, maar in soorten vrouwen. De heldinnen, de slachtoffers, degenen die dood gaan, de komische vrouwen, echte archetypes. Zo konden de componisten bedenken: wat past bij mij, waar kan ik iets mee? Ze mochten natuurlijk ook zelf zoeken, ik gaf ze alleen ideeën mee. Sommigen haalden er iets kleins uit, anderen kozen ervoor een stijl te gebruiken, bijvoorbeeld de sfeer van Ravel.'

Gouden duo

Hoe ging het verder? 'Reyn Ouwehand was degene met wie de componisten het eerste contact hadden, die hun ideeën in kaart

Samen musiceren brengt zoveel voordelen

bracht en in goeie banen leidde. Hij is van oorsprong een klassiek orkestrator, dus hij vond het heerlijk om weer eens in dat klassieke idioom bezig te kunnen zijn. Niet alleen maar 'zo klinkt de band leuk', maar veel meer in laagjes en structuren denken. Hij heeft veel gevoel voor de spanningsboog die een nummer nodig heeft, en doorziet alles zo snel. Dan zei hij bijvoorbeeld 'Dit is net wat te simpel; als je het akkoord omdraait en dan de septiem erop doet, dan krijg je het geluid dat je wilt.' Bob arrangeerde vervolgens de stukken voor symfonieorkest. Hij is mijn grote troef, hij kan echt alles. Veel mensen vragen me 'wat is het geheim van je succes'? Vanaf het begin van mijn carrière zeg ik 'omring jezelf met mensen die beter zijn dan jij'. Dat is het geheim.'

Ieder zijn ding

Blijf je bewust bij je opera-zangstem, op de cd? 'Ik ben geen lichte-muziekzangeres. Dat kunnen anderen zoveel beter, waarom zou ik dat doen? *Wat vind je eigenlijk van de huidige zangmode, als in The Voice Of Holland?* 'Ieder zijn eigen ding natuurlijk, maar mijn stem gaat wel langer mee. Ik doe er al twintig jaar mee, en hij is in topshape. Ik denk niet dat je stem na twintig jaar belten nog in topshape is. Kijk, het is gewoon een bepaald genre, en daar is verder niks mis mee. Je hebt ook de Caro Emerald en Michael Bubblé en Ruben Hein-hoek. Dat genre klinkt heel anders, heel zwoel, met veel kleur, 'old school' jazzy. Ieder genre heeft zijn eigen geluid. En het is gewoon de muziek waar jonge mensen op reageren. Ik heb als meisje van vijftien ook songfestivals gedaan met nummers van Mariah Carey en Whitney Houston. Maar ik had niet het gevoel dat ik die stijl altijd wilde blijven zingen.'

Jong geleerd, oud gedaan?

Onlangs had je dat meisje van negen, Amira, dat Puccini's O

mio babbino caro in een talentenjacht zong. Wat vind je daarvan? 'Ze gebruikt spieren die nu niet zouden moeten werken. Ze zou eigenlijk, net als ieder kind, schoon en wit moeten zingen, met een ontspannen strottenhoofd.' *Schoon en wit?* 'Denk aan zo'n kinderkookklank, eenvoudige stemmetjes. Dat meisje dwingt haar strottenhoofd om dit te doen: (Tania slaat met haar vuist tegen haar handpalm en maakt een wiebelend sirenegeluid). Dat klinkt hartstikke knap, maar het is niet natuurlijk. Ze doet iets na. Als ik aan mijn stiefdochter – ik noem haar mijn hartendochtertje – vraag of ze mij na kan doen, met vibrato en al, dan doet ze dat gewoon. Maar voor haar is dat een kwestie van wiebelen met de klank, dat is heel anders dan hoe een natuurlijk vibrato werkt. Als Amira haar spieren blijft forceren zoals nu, heeft ze over tien of vijftien jaar een enorm vibrato waar ze nooit meer van af komt.'

Hoe houd je je eigen stem gezond? 'Ik geloof heilig in het 'studerende in je hoofd', dus zonder gebruik van je stembanden. Als ik een nieuw stuk instudeer, dan doe ik dat van achter mijn bureau. Ik lees de partituur van A tot Z en tik de ritmes op tafel. De melodie, harmonieën, intervallen, alles studeer ik van binnen in. Pas als ik het stuk he-le-maal ken ga ik zingen.' *En dat doe je om je stem te sparen?* 'Ja. Ik kan geen nieuwe Stradivarius in mijn keel stoppen. Je móét het gewoon beschermen.'

De drie fasen

Sommige zangers zeggen: hoe meer je zingt, hoe meer je traint. 'Kijk, het hangt ervan af in welke fase je bent. Een zanger kent drie fasen. De opbouwfase – dat is het conservatorium. Daarin moet je je 'instrument' bouwen en op de juiste plek zetten. In deze fase doe je het meeste werk: laddertjes, techniek, in het masker zingen, alle klinkers op de plek krijgen, de stem mooi laten 'ringen', ontspannen zijn, geen rare dingen doen. Daarna is er de mooi leren bespelen-fase. Om de techniek echt te snappen en gebruiken, en er verstandig mee om te gaan. Zangers lopen hierin altijd achter ten opzichte van instrumentalist. Violisten kunnen hun instrument al vanaf hun vierde jaar verkennen, zangers kunnen niet eerder beginnen dan op hun zeventiende, achttiende. Tot slot is er de onderhoudsfase. Net als een prachtige auto moet je je instrument onderhouden. Je hebt je instrument opgebouwd en mooi leren bespelen, hoe houd je hem goed?'

In welke fase zit je zelf? 'De onderhoudsfase.' *Nu al?* 'Ik ben nu 37. Op mijn 17e ging ik naar het conservatorium, op mijn 24e stond ik al in Berlijn Carmen te zingen. Dus ik heb inmiddels al aardig wat podiumjaren achter de rug.' *Kun je je in de onderhoudsfase toch nog ontwikkelen, bijvoorbeeld door ervaring en inzicht?* 'Jazeker. Ik heb begrepen dat zangers rond hun 45e pieken, dat je stem dan op z'n allermooist is.'

Muziek moet

Steeds minder lagere scholen geven muziekonderwijs, er wordt steeds minder gezongen. Hoe kijk jij daar tegenaan? 'Ik weet dat de wil er wel is, maar dat het voor veel scholen financieel gewoon niet haalbaar is. En er wordt al zoveel van kinderen gevraagd. Tegelijkertijd zeg ik: juist door muziekonderwijs te geven stimuleer je al het

Tania Kross

- werd geboren op Curaçao, op 3 augustus 1976
- verhuisde op haar 17e naar Nederland, waar ze cum laude afstudeerde aan het Utrechts Conservatorium (klassiek zang, bachelor en master)
- won tijdens haar opleiding al verschillende prijzen, waaronder de eerste prijs van de Stichting Jong Muziektalent Nederland, de Rosa Ponselle Internationale Competitie voor Vocal Arts in New York en het Cristina Deutekom Concours
- vestigde al gauw haar naam op de internationale (opera)podia, onder meer met haar onvolprezen vertolkingen van Carmen
- besteedt ook tijd aan verschillende organisaties die zich richten op jongeren, cultuur en onderwijs, met als doel klassieke muziek zo dicht mogelijk bij (nieuwe) mensen te brengen
- werd onder meer voor deze inspanningen afgelopen zomer beloond met de Radio4-prijs 2014, die op 16 februari 2014 wordt uitgereikt in Muziekgebouw aan 't IJ
- produceerde de allereerste opera in het Papiaments, Katibu di Shon (Slaaf en Meester), die in mei 2013 in première ging

FOTO MARCO BORGREVE

andere. Er is veel onderzoek gedaan naar hoe het brein werkt. Het is bekend dat het hersengebiedje dat actief is als je muziek maakt, ook de andere kant prikkelt. Samen musiceren brengt zoveel voordelen. Alleen al het feit dat je een instrument hebt waar je op speelt, waar je voor zorgt, waar je van houdt. Vervang het woord 'instrument' door 'mens': daar streven we toch allemaal naar? Je leert respect hebben voor elkaar en elkaars instrument, je leert naar elkaar te luisteren, samen te werken. En muziek is ook nog eens een exact vak: analyse, harmonieleer, vorm, bolletjes en streepjes, maatsoorten, tellen, kruisen, mollen, allemaal tekens. Het is eigenlijk een ontzettend ingewikkelde puzzel. Over stimuleren gesproken. Wat wil je nog meer?

Typisch Tania

Terug naar je werk. Wat komt er na Krossover? 'Sowieso vind ik het Krossover-idee leuk om verder uit te werken, ook omdat mijn naam er in zit. Ik heb het al tegen de zalen gezegd: ik wil niet

Waar is ons hart gebleven?

alleen dit jaar komen, maar ook volgend jaar en het jaar erna. Iedere keer doen we dan een andere soort Krossover.

Ik heb ook een leuk nieuwtje: ik heb een tv-programma gekregen, dat op 29 december voor het eerst wordt uitgezonden bij de

AVRO. Zondagavond, prime time, iedereen zit met een kopje chocomel voor de tv alvast te wachten tot het oud en nieuw is. Leuk hè. Het programma is een soort muzikale reis, die ik vanuit mijn achtergrond maak. We zijn al op Curaçao geweest. Mijn nieuwe cd zit er natuurlijk in, mijn recente opera *Katibu di Shon* – de allereerste opera in het Papiaments, ik ga samen zingen met een fantastische Spaanse gitarist, en nog veel meer. De werktitel is 'Typisch Tania'. Dat wordt echt een feestje. **I**

De cd **Krossover – Opera Revisited** is te bestellen en downloaden via verschillende verkooppunten, waaronder Bol en iTunes • De gelijknamige theatertour vindt plaats in januari 2014: 8/1 Utrecht, 9/1 Lelystad, 16/1 Tilburg, 17/1 Den Haag, 18/1 Uden, 22/1 Roosendaal, 23/1 Leeuwarden en 25/1 Enschede • Bij ieder concert is minstens een van de componisten als special guest aanwezig • www.taniakross.nl

